

RE-FORMATIO

4. årgang nr. 2.

Påske 1961.

Christ stod op af døde !

Påske, den først fejrede fest i kirken og den centrale christne fest, er festen for Christi opstandelse. Christ stod op af døde i påskemorgenrøde ! Det har altid for kirken været

absolut afgørende at fastholde Jesu opstandelse som en virkelig begivenhed, der ligesom incarnationen (at Christus blev menneske) er sket på det historiske plan, i vor verden, at det, der i påsken samler os til glæde og fest, det der forkyndes os, er, at Christ stod op af døde. Her er ikke blot tale om en opstandelsestro, som hævdes at have sin gyldighed, selv om den ikke skulle bygge på virkeligheden: at Jesus stod op af graven, ikke blot at ordet stod op af døde og lever hos os nu, så vi kan høre det, men at ORDET stod op af døde, det ORD, der blev kød og tog bolig iblandt os, som døde, blev begravet og nedfor til dødsriget, at det opstod på trediedagen: naturligvis fordi Guds-mennesket ikke kunne fastholdes af døden (Ap. Gern. 2, 24). Med andre ord, at salmeversene i Den danske Salmebog nr. 308, vers 6 - 7 ikke handler om påskens under, men om pinsens, men selvfølgelig går opstandelsen ud over vor erfaringsverden; men alt, hvad fornuften overgår, skal ej utroligt være, thi Den Almægtige formår alt, hvad Ham er til ære. Og dette strider jo i og for sig ikke mod fornuften, snarere tværtimod. Nu er de hellige evangelister ivrige efter at fortælle os en mængde detaljer i forbindelse med opstandelsen. Disse skal vise os opstandelsens virkelighed, at den ikke er en myte. "Noget af det, der drog skellet aller skarpest og klarest mellem mysteriesamfundene og Christi kirke, var, at kirken havde facta, de andre kun myter og riter. Hver konkret detail, som kunne anføres af lidelses- og opstandelseshistorien, skilte Jesus og Hans tilbedere fra dæmonernes". (A. Fridrichsen.)

Christus opstod først af graven, derefter også i disciple-nes hjerter. Her er factorernes orden ikke ligegyldig. At vende om på rækkefølgen er en åbenbar forfalskning af kilderne, af det nye Testaments vidnesbyrd. "Men er Christus ikke opstået, så er vort budskab jo tomt, og jeres tro også tom..... så er I endnu i jeres synder; så er altså også de, der er hensovet i Christus gået fortabt." (1. Kor. 15.)

Derfor er det grundlæggende: Christ stod op af døde i påske-morgenrøde, og derfor og kun derfor kan vi videre synge:

Christ stod op af døde, afsonet er vor brøde! og
Christ stod op af døde, i Himlen vi Ham møde!

Fordi Christus stod op af graven, fordi den døde blev levende og derved overvandt døden, forsonede Gud, forløste os fra Satan, og deler Sit liv og Sin sejer med os, derfor er påsken den store glædesfest, derfor

Thi synger lydt og sjæleglad
Hans menighed i allen stad:
Ære være Gud i det høje!

Halleluja!

Det er grunden til påskens og påskeevangeliets magt over mennesker.

Det fortælles, at under forfølgelserne i Rusland havde en kommissær for en stor forsamling talt imod kirken og Christus, ja bevist, at al tale om Gud kun er gammel overtro og som al overtro nedbrydes af videnskaben, og gjort det så godt og overbevisende, at forsamlingen helt var i hans vold, og i sit overmod gav han ordet frit til at modsige sig, men kun for nogle minutter. En præst meldte sig da og fik indskærpet at overholde talletiden. Han stod blot op og råbte: Christus er opstanden! og straks svarede hele forsamlingen med kirkens liturgi: "Han er visselig opstanden, Halleluja". Og dermed var troen brudt igenem.

I den østlige kirke, hvor påsken har den centrale plads i menighedens liv, er gudstjenesten og livet langt mere end hos os præget af glæde.

Her har vi noget at lære, da vi trænger til glæde, ja, glæden.

Larkes.

Biskop F. Beyer,

Haderslev:

Hvad jeg kunde ønske mig af den

højkirkelige bevægelse.

Redaktionen af "Re-Formatio" har stillet mig det spørgsmål, "hvad jeg kunde ønske mig af den højkirkelige bevægelse".

Jeg benytter med tak denne lejlighed til for en større kreds at sige noget af det, jeg i utallige samtaler har fremført overfor enkelte eller flere af de præster, der har højkirkelige sympatier. Selvom jeg må gøre opmærksom på, at det er fejlagtigt at tale om "den sønderjydske højkirkelighed", eftersom denne bevægelse hverken har særlig tilknytning til den sønderjydske befolkning eller uforholdsmæssig mange tilhængere blandt sønderjydske præster, er det dog rigtigt, at der i den sydlige del af Haderslev stift sidder nogle af de præster, hvis ord om højkirkelighed høres over hele landet. Netop derfor har jeg gennem samtaler med disse fået bevægelsen på nært hold. Jeg er derved blevet klar over, at der mellem de præster, der selv regner sig til eller af andre henregnes til "de højkirkelige" findes så mange afskygninger, at det er svært at sige, hvor det særprægede begynder, eller hvor omspændende bevægelsen er.

Forøvrigt har der i mange år været ansatser til en højkirkelig bevægelse herhjemme. Den har sine rødder flere steder: i England, i Sverige, i biskop Scharlings "kirketanker" og i den liturgiske bevægelse, som vinder frem i mange lande og forskellige kirkesamfund. Den imødekommer utvivlsomt en trang hos mange mennesker, der er blevet trætte af en ensidig individualisme med deraf følgende splittelse og usikkerhed. Og det kan ikke nægtes, at bevægelsen rummer præster, der tager deres præstegerning op med nidkærhed, og som brænder for kirkens sag. Det vil være trist, om en lille kreds af disse præster skiller sig ud og samler sig om et bål for sig selv. Og det er da mit første ønske, at den højkirkelige bevægelse ikke bliver sektærisk eller fører til et brud indenfor vor danske evangelisk-lutherske kirke, men at man vil være med til at lyse og varme i vort kirkehus, - hvad jeg altså ikke regner for udelukket. Jeg har indtryk af, at "Re-Formatio's" redaktion har øjnet en fare for, at de, som en af dem har udtrykt det, kommer til at sidde i en "katolsk krog".

Når jeg da skal komme med nogle bemærkninger til det højkirkelige, kan det ikke undgaas, at jeg i særlig grad må tænke på de tegn, der synes at pege i retning ad "den katolske krog".

Meget af det, der præger den højkirkelige bevægelse, må ses i lyset af Johs. Ev. 1 v. 14: "Ordet blev kød og tog bolig i blandt os" (se "Re-Formatio" 1. årgang nr. 2 og 2. årg. nr. 2) Guds ord, Guds tanker, møde os gennem Jesus i menneskeskikkelse, og således møder Guds ord os stadig i menneskelige former. Vi kan ikke skille det guddommelige fra de menneskelige ytringsformer. Som Jesus engang vandrede på jord i et menne-

skelegeme, således møder han i dag mennesker i kirken, som netop derfor - af Paulus og af de højkirkelige - opfattes som Kristi legeme. Kirken er dér, hvor den levende Kristus er. Disse tanker skulde ikke føre til nogen splittelse imellem os, men kan være et gavnligt korrektiv til megen overfladisk og uforstående tale om kirken.

Derimod fører det til splittelse, hvis man glemmer at fastholde, at ORDET, Guds ord, Jesus Kristus er det afgørende, og formerne underordnede. Den menneskelige form for ordet kan skifte, som sproget gør det. Jesus havde et almindeligt menneskelegeme, da han vandrede på jord; og i dag møder han os i anden skikkelse. Alle kirkelige former er mere eller mindre omskiftelige og tildels tidsbestemte.

Det forekommer mig, at i hvert fald nogle højkirkelige lægger alt for megen vægt på ydre former, fagter og dragter, og glemmer, at jo flere og større former, des mere ånd skal der til at fylde dem, hvis de ikke skal virke som tomme tønder, der buldrer slent.

Derfor er det et af mine ønsker, at man ikke vil presse på med alt det ydre, hvor smukt det end kan være. Kun dér, hvor de ydre former både af præst og menighed bliver opfattet som udtryksform for det åndelige og bliver båret af ånd, er de forsvarlige. Og selv da er de kun skrøbelige lerkar for den skat, Gud vil give os.

På et meget afgørende punkt synes vore veje at skilles netop under overvejelserne af, hvad der ligger i dette, at "ordet blev kød". Det gælder opfattelsen af nadveren. Vi skulle her kunne blive enige om, at i nadveren kommer Kristus til os i ydre skikkelse, i noget rent legemligt, idet vi nyder brød og vin. Her bliver ordet kød og tager bolig iblandt os og i os. Men her bliver det også skæbnsvangert, hvis man ikke fastholder, at ord og "kød", ord og ydre udtryksform, må følges ad. Som et legeme er dødt uden sjæl, blevet til et lig, således er også brød og vin døde uden ordet.

Nogle af de højkirkelige synes gennem den såkaldte "reservation" at nærme sig et farligt punkt. Vel behøver reservationen ikke uden videre at føre til et brud med luthersk nadverlære. Den kan være udtryk for en sømmelighed og ærbødighed overfor nadverelementerne, om man vil: i lighed med den sømmelighed og ærbødighed, hvormed vi behandler vore kæres afsjælede legemer. Der kan næppe være tvivl om, at dette spillede ind i Luthers tanker og bevirkede, at man beholdt reservationen ind i den lutherske kirke efter reformationen. For så vidt kan det siges, at Luthers nadverpraksis var "katolsk", - vel både af sømmelighedshensyn og af hensyn til "de svage", der ikke måtte forarges over uærbødig behandling af de tiloversblevne nadverelementer.

Men hvis man vil uddеле det reserverede brød uden indstiftelsesordene efter gudstjenesten, f.eks. til syge i ugens løb, er dette ingen ret nadverhandling. Mig bekendt har endnu ingen højkirkelige herhjemme gjort det; men jeg ved, at der er nogle, der godt kunde tænke sig det.

Jeg ønsker meget, at den højkirkelige bevægelse ikke vil tvinge os ind i en lidet opbyggelig strid om nadverelementerne. Vi står overfor et mysterium, som vi ikke skal befamle med vorforstand eller gribe om med vore fingre.

Der er en nær forbindelse mellem den romersk-katolske kirkes nadveropfattelse og dens syn på præsteembedet.

Man mener, at kun den ordinerede præst kan være midler for nadverunderet.

Det kan være nedslående at se, hvor ofte man fra ukirkelig side taler om kirken, som om den bare var præsterne, og glemmer sin egen meddelagtighed og medansvarlighed som døbt medlem af denne kirke. Men det er også betænkeligt at se, hvordan man fra højkirkelig side kan tale om præsteembedet på en sådan måde, at mange må få indtryk af, at kirken først og fremmest er præstekabet. At den romersk-katolske tankegang allerede har vundet indpas på dette punkt, er der desværre ikke tvivl om. Men mig bekendt er der efter Luthers mening intet punkt, hvor Kristus kun kan møde mennesker gennem en ordineret præst. Dette medfører ikke nogen ringeagtelse af præstegerningen, den bliver ikke mindre rig og ansvarsfuld af den grund. Præsten har, hvordan man end ser derpå, sin store og særlige gerning i menigheden. Men efter min mening er det mere frugtbart at tale om præstetjenesten i stedet for om præsteembedet. Størst af alt, også i præstegerningen er tjenesten, kærligheden (jvf. 1.Kor.13) større end selv den rigtige teologi.

Og så vilde jeg ønske, at de højkirkelige præster vilde øve sig i at tale dansk. Det skulde ikke synes nødvendigt at sige det, men har alligevel været det. Hvis man ikke med vilje vil føre mennesker hen i en "katolsk krog" - eller måske helt over til romersk-katolsk kirke, - skulde der ikke være grund til at tale om at "celebrere messen", synge "Kyrie" og "gloria" eller bruge ordet "katolsk" i tide og utide. Det er en gylden regel, at man ikke blot har ansvar for, at det man siger, er rigtigt, men man har også et vist ansvar for, at det, man siger, bliver opfattet rigtigt; man må ikke bruge ord, som man ved bliver misforstået. Og man bør vide, at når man i dag i Danmark siger "katolsk", så opfattes det af de allerfleste som "romersk-katolsk". Det er nødvendigt, at de højkirkelige gør et stort arbejde for at udtrykke alle deres tanker på nutidsdansk. Så kan det f.eks. være, at der er flere, der bliver klare over, at det var godt, om vi hver søndag sagde "Herre, forbarm dig over os" og i højere grad lovpriste Gud ved enhver gudstjeneste.

Noget lignende gælder, når man taler om helgener og jomfru Maria. Vel kan vi også i vor evang.-luth.kirke tale om "helgen her og helgen hisset" og om jomfru Maria. Men det må ikke glemmes, at der klæber så mange romersk-katolske forestillinger ved al tale om helgener, at man må tale særdeles klart for ikke at blive misforstået, når man kommer ind på disse emner.

Det gør ondt at læse i Re-Formatio ord som disse: "Den reformatoriske proces har været en nedbrydningsproces, en forvitringsproces (1.årg.nr.1) og "Godt 400 år har sygdommen hærget", og nu går det mod døden, medmindre den operation sker, som kan gøre underet, at vor syge kirkemor atter bliver rask igen" (2.årg.nr.4) - som om sundheden var at finde før reformationen! Vel ved vi, at der er sygdomstegn i vor kirke som i den romersk-katolske kirke, men vi skal ikke glemme, hvilke rigdomme Gud gav os i vor kirke efter reformationen.

Jeg ønsker, at man indenfor den højkirkelige bevægelse vil besinde sig på, hvad reformationen gav os, og give udtryk for, at man ønsker at blive ved med at tjene som præster i den evangelisk-lutherske kirke, og gøre det med glæde. Lad os få flere udtryk herfor i Re-Formatio!

Vi skal ikke kaste vrang på 400 års kirkehistorie i Danmark. Guds ord har også boet og virket iblandt os i den tid. Vi bør kunne synge sammen med Grundtvig:

Alt som det dunkle hjertekammer
så er vor kirkehytte lav,
dog marmor skønt med lyse flammer
til kirkevæg og ånden gav,
og til en grundvold fast og ren
den gamle hovedhjørneste!

.....

Haderslev bispegård, den 2.marts 1961.

Den højkirkelige bevægelse.

Man ser det ofte på prent: "Den nye højkirkelighed". Det er i grunden lidt misvisende, for højkirkelige tanker og kredse har der jo været længe. Det nye ligger blot i, at de højkirkelige tanker nu træder frem i en højkirkelig bevægelse. Dette blad er et beskedent udtryk herfor.

Man kan vel sige, at den højkirkelige bevægelse er provoceret frem. Den er det af den nød og sorg, som mange præster og lægmænd er fælles om, over den kristelige forvirring og kirkelig opløsning, der råder i vort folk og dermed ogsaa i vore sognemenigheder, og som af visse udskrives som den endelige Reformation og den sande evangeliske Kristendom. Nyprotestantismens kætteri med dens fordærvelige følger for kristentro i dette land er provokationen, over for hvilken vi er nogle, der føler, at vi ikke kan tie. Vi ved godt, at vi siger det mangelfuldt, for vi er ganske jævne præster, men vi må sige det, for dette skal siges imod, vi kan ikke tie det ihjel.

Den højkirkelige bevægelse har derfor været polemisk bestemt af den kamp, vi står i mod nyprotestantismens kætteri, og vi må indrømme i en sådan grad, at prof. Prenter, der sammen med prof. Skydsgaard for adskillige af os står som vor rette lærerfader, har kunnet beskyldte os for kun at have et fællesskab i vor polemik.

Jeg tror ikke, det er rigtigt. Vi har et fællesskab i de højkirkelige tanker, der længe har levet i visse kredse og i manges hjerter. Vi har ogsaa et fællesskab i gerne at ville bringe sådanne tanker, gamle som nye, til torvs. Og endelig har vi et fællesskab i, at vi vil prøve at vandre den vej, som anvises os.

Et godt udtryk for højkirkelige tanker var at læse i 1930 i biskop Charlings tidsskrift "Kirken" ved et optryk af den slesvigske pastor Heinr. Hansens "Pigge og Nagler", der allerede offentliggjordes i 1917 i anledning af Reformationens 400-års jubilæum. Da de ogsaa udtrykker det, vi i den højkirkelige bevægelse i dag er fælles om, bringer vi dem her i uddrag. De har bestemt ikke fået formindsket aktualitet.

Op så skal det være vort håb, at en sådan besindelse på en gammel højkirkelig arv må føre os den dag nærmere, hvor vi kan fremlægge et danskt højkirkeligt dokument. Vi skylder ikke blot vore modstandere det, men meget mere alle dem, der ser hen til os og gerne vil stå sammen med os, foruden at det må være os selv en nødvendighed at udtrykke det fællesskab, som den højkirkelige bevægelse er for os.

.....

Børge Riisgaard.

Et tysk højkirkeligt dokument.

1. Når vor Herre Kristus siger: Gør bod! så vil han, at hele vort liv skal være bod. Sådant bod skal enhver gøre, hvad enten han er Katholik eller Protestant, navnlig i disse alvorlige tider.
2. Protestantismen har ingen grund til at fejre jubilæer, men vel til at gøre bod i sæk og aske.
4. Reformationen kan med god føje og ret kaldes en Deformation, fordi dens velmente bestræbelser for størstedelen mislykkes.
7. Protestantismen skulde nu vende tilbage, ikke til den romerske kirke, ikke til Katholicismen, men til Katholiciteten, ikke til broderen med til faderen og til sin moder kirken.
8. Det hører til det væsentlige ved Jesu Kristi kirke, at den er katholsk (almindelig); er den ikke det, har den ingen krav på at gælde som sand kirke.
9. Den romersk-katholske kirke hører til den sande kirke, ikke fordi den er romersk, men fordi den er katholsk..... ogsaa Protestanterne hører til den sande kirke, for så vidt som de har bevidstheden om at være katholske kristne.
11. Frafaldet fra Katholiciteten har til følge frafaldet fra troen på Jesus Kristus som sand Gud og Frelser, ja, frafaldet fra troen på den sande Gud overhovedet, således som protestantismens historie i mange henseender viser det.
13. Den nuværende Protestantismes karaktertræk er: almindelig vantro og en rest af troende; almindelig død og enkelte livsgnister.
14. Skal Protestantismen igen vinde indflydelse på folkenes offentlige liv, må den igen besinde sig på, at den er katholsk.
15. I Jesus Kristi kirke må det ikke hedde: Det siger jeg, det siger denne og hin, men: Det siger Herren.
17. Den absolutte guddommelige sandhed er Jesus Kristus, Guds Søn, som person.....
18. Kristus har betroet sin kirke sandheden, og kirken er som sådan, som helhed, i besiddelse af den absolutte sandhed, såvidt mennesker er i stand til at fatte den guddommelige sandheds fylde.
20. Alt, hvad den guddommelige forløser har gjort for os, er ikke i første række noget individuelt, men noget fælles.
22. Kirken er Herrens legeme, den, der ikke er et lem af kirken, hører ikke til Herrens lemmer.
24. den fulde sandhed og alle den Helligånds gaver er kun i de kristnes helhed, i de enkelte kun delvis.
26. Kirken som helhed er ufejlbar.....
27. At betragte den hellige skrift som eneste erkendelseskilde og norm er en ensidighed.
28. Den rette norm er kirkens levende overlevering, hvis hovedsageligste bestanddel ganske vist er den hellige skrift.
29. Vi kunde, som Augustin siger, ikke tro Evangeliet, hvis ikke kirken havde bevidnet os, hvad Evangeliet overhovedet er.
30. At børn bliver døbt sker i kraft af kirkens, ikke skriftens autoritet.
32. Ordningen med fester, gudstjenester, ceremonier og meget andet er kirkelig tradition, ikke skriftens lære.
36. Kirken er det ydre synlige samfund af dem, der kalder sig kristne, om end det må indrømmes, at de sande troende udgør

- kirkens indre, usynlige, levende kerne.
38. Ordene i den tyske apostoliske trosbekendelse: "de hellige samfund" er en fejlagtig oversættelse af grundteksten, det må hedde: "Fællesskabet om det hellige" d.v.s. om sakramenterne.
 40. Den biskoppelige forfatning er afgjort i overensstemmelse med oldtidens og den hellige skriffs ånd.
 42. Et Primat kan under omstændigheder indrømmes..... som en æresstilling og efter menneskelig ret; men er ikke ubetinget nødvendigt.
 44. Den romerske forvandlingslære kan undgås, når man blot i al enfoldighed holder fast ved Kristi legeme og blods sande og mystiske nærværelse i altrets hellige sakramente.
 50. Det er en uret, når man ringeagter den lutherske ortodoksis tidsalder og utilbørligt hæver Pietismens tid.
 52. I århundredernes løb har der i den lutherske kirke indsnæget sig misbrug og uheldige tilstande, værre end dem, Luther engang bekæmpede.
 53. Derved, at privatskriftemålet er gået fuldstændig i glemme, er den nuværende skriftemålspraksis blevet næsten værdiløs og uden kraft.
 69. Faste på bestemte dage er tilvisse gavnlige og gode, idet den bidrager til at befæste åndens herredømme over kødet, urigtig er kun forestillingen om fastens særlige fortjenstlighed over for Gud, fordi den ikke har noget formål i sig selv, men kun er middel til formålet.
 70. Munkesænen har, bortset fra senere udtørring og misbrug, været en gavnlige og god indretning i Kirken, og man skulde blandt Protestanter være betænkt på at genoplive det.
 71. Præsternes ugifte stand skulde man ikke forkaste, heller ikke påtvinge, men anbefale, som apostelen gør det. (1. Kor. 7).
 72. Protestantismen forkastede pavedømmets absolutte monarki, men kom ind enten i endnu værre pavedømme eller under massernes herredømme.
 76. Det er en af Luthers ubestridelige fortjenester, at han fornyede og fordybede retfærdiggørelseslæren igen i bibelens ånd.
 77. Det må beklages, at bl. Protestanterne er den lutherske lære om retfærdiggørelsen af troen ofte udartet på den måde, at man regner troen som en ydelse eller fortjeneste, eller at man på en formastelig eller bekvem måde lader sig nøje med død rettroenhed og forsømmer helliggørelsen. Men dette må ikke regnes Luther og de lutherske fædre til last.
 81. Den sætning kan forsvares, at sakramenterne altid er virkekraftige, når de forvaltes.
 83. Dåben er og kaldes med rette genfødelsens bad, thi den skaber nyt liv i dem, der skal døbes, ved den guddommelige skaberkraft.
 84. Det hellige alterets sakrament nærer og opholder i sandhed det nye liv, som ved dåben er indplantet i de kristne.
 85. Det kan indrømmes, at skriftemålet og præsteordination er sakramenter, omend af lavere grad.
 86. Det er slemt, at alle handlinger i de protestantiske kirker så at sige overøses af alt for lange prædikener.
 88. I al almindelighed må det siges: Overalt trænger kirken til at reformeres, overalt må lære og sæder forbedres.
 90. Overalt må der vendes tilbage til den sande Katholicitet.

Poul Ulsdal og Børge Riisgaard.

(Uddrag af pastor H. Hansens "Pigge og Nagler", optrykt i "Kirken" Bd. II, 4 1930 i oversættelse ved bibliotekar Hølgar Larsen)

Højkirkelighedens anliggende VII

VI ER TRADITIONEN TRO.

Nogle få linier om et næsten uoverskueligt emne, som må med til belysning af anliggendet.

Den kirkelige tradition i hele den evangelisk-katholske arv står vi taknemligt modtagende overfor.

Højkirkeligheden føler sig således i pagt med kirkens katholicitet, at spørgsmålet om skrift og tradition for os på evangelisk-luthersk grund må komme ind i et nyt lys.

Overalt, hvor der er tale om sand kristendom, mødes det historisk overleverede med Guds levendegørende ånd.

Ved en af sidernes emancipation fra den anden ender man - trods formel klarhed - på afveje; i subjektiv mystisk vilkårlighed eller i objektiv, historisk forankret læreform, der let fører til lovtrældom, idet man i første tilfælde forveksler Guds ånd med en vilkårlig anden ånd og i sidste den overlevede rene lære med en filosofisk tilgængelig sandhed og moral.

På den ene side kan vi ikke sige "skriften alene", da den for os at selv er et led i traditionen, og på den anden side kan vi ikkeanskue forholdet således, at traditionen gennem sin fortsatte fortolkning af skriften i virkeligheden bliver denne overordnet som åbenbaringsformidler; - endsige at den skulle betegne en kristendommens perfektibilitet gennem en fortsat dogmedannelse, der ikke bare fremtræder som en udfoldelse, men også som en tilføjelse til det sandt katholske, der i sit væsen er noget een gang for alle og tilfulde givet i Jesus Kristus, formidlet til os gennem det apostolske vidnesbyrd om ham og stadig levendegjort i kirken af Guds ånd.

Traditionen består ikke kun i en lærecode, som et ufejlbarligt læreembede i kirken kan udfolde og forklare, så sandt, som den hellige, almindelige kirkes liv i sandheden ikke består primært i en læremæssig udformning af det i åbenbaringen givne, men i et stadigt liv med og under det i dogmet i liturgisk funktion. Traditionen må ikke blive en legalistisk størrelse, der kan gøres absolut som i det romerske Papat, der synes at stille Helligånden til kirkens rådighed i det institutionelle (Pavedømmet) - og derfor egentlig ifølge sit væsen principielt må udelukke enhver reformation. - Lige så lidt må skriftprincippet betones således, at dets formidler af "Ordet" som "eskatologisk" eengangshandling bliver historieopløsende og subjektiviteten i dets tolkning så vilkårlig, at åbenbaringens historiske karakter fornægtes.

For os må også her gælde - ikke et enten-eller, men et både-og, når skrift og tradition sættes op over for hinanden. Kristendom bliver til i mødet mellem - som man har sagt det - en horisontal historisk linie og en vertikal, der er Helligåndens vidnesbyrd, og som formidler den historiske åbenbarings personlige levendegørelse for gudsfolket i dag.

Traditionen vil da sige vidnesbyrdet om en historisk, kontinuerlig dialog med ordet om - og frelseshandlingen i Kristus - og tillige den bekendelse, dette gennem historien har formet i kirken. En dialog, som fordi sandheden i kristendommen ikke er et filosofisk system; men en person - rummer muligheden for læremæssige afvigelser og derfor også retten til reformation; især hvad angår den udvikling, der har fundet sted efter den afgørende spaltning i kristenheden mellem Øst og Vest. Skismaet gjorde jo for alvor virkelig "katholske"

trosudsagn problematiske, for så vidt de indeholdt dogmatiske nydannelser. En erkendelse den anatoliske kirke har taget konsekvensen af i sit traditionssyn.

Uden for groft at generalisere og simplificere et vanskeligt og kompliceret spørgsmål kan det vel siges, at traditionsprincippet for det første holder os fast ved kirkens historiske rod uden overspringelse af mellemtidens udvikling, for det andet understreger, at kristendommen er historie, og at denne er nødvendig som åbenbaringsformidler - også for den rette tolkning af skriften. Endvidere for det tredje, at traditionen ikke kun er en læremæssig, men også en kultisk og organisk-sakramental, hvorfor vort eget kristenliv selv er en videreførsel af kirkens tradition i den levende sammenhæng, vor Herres kirke er - også i tiden.

Vurderingen i enkeltheder af det overleveredes værdi vil være afhængig af, i hvilke forhold det står til selve det sandt katolske princip, der ikke går ud på kritikløst at overtage alt, hvad man i kirken op gennem historien har lært og ment fra urkristendommen til i dag - ej heller kun at lade skriftens bogstavelige udsagn alene være afgørende (omend skriftmæssigt vidnesbyrd selvsagt må være normerende); men at underkaste alt den prøve, der - med retten til reformation indrømmet - går ud fra en nærmere bestemmelse af, hvad det katolske er som formål- og realprincip. En sådan har jeg prøvet at formulere andetsteds således:

"Katholiciteten er den side i kirkens væsen, som ud fra gudmenneskets paradoxale under i historien og fortsatte sakramentale nærvar i kirken orienterer kirkens liv og tænkning historisk og i vidtfavnende menneskeligt perspektiv, idet den samtidig i kraft af sin kristologiske basis giver et kriterium for dogmatisk vurdering af det overleverede ikke alene efter dets kirkelige udbredelse, men også efter dets indhold".

Traditionstroskab, der bl.a. skåner os for bibelmisbrug, betyder, at vi ikke søger om bag kirkens Kristus - hverken til en historisk Jesus eller til en "Kristelig" lære i hans forkyndelse alene, endsiges til en Kristuside, der kan reduceres til et ord om syndernes forladelse, men ønsker at ære og tilbede Ham, som vore fædre har gjort det; og modtage Ham, således som kirken gennem ord og gerning ud fra skrift og overlevering lærer os Ham at kende som nødvendig og tilstrækkelig til frelse og som den, i hvem hele guddomsfylden bor.

Ud fra hele vort kirkesyn vedkender vi os vor kirkelige arv - også fra tiden før reformationen. Vi er i samme kirke som Ansgar, Hans Tausen og Kingo. Den kirke, der er kommet til os - og er her i Ham, i hvem Gud blev menneske, og i hvem det ubegribelige skete og sker, at den evige Gud fik historie i blandt os - og tog os med ind i denne historie.

Derfor lytter vi gerne til kirkens røst op igennem snart to årtusinder og kasserer ikke noget, fordi det måske for tiden hos os synes fremmedartet, når det blot virkelig kan forenes med den sande, katolske tro. For denne er vidtfavnende - men i høj grad principfast.

O.Lund Pallesen.

Den uheldige jæger og den glade enke.

=====

Domprovsten i Odense forsøgte sig som katterjæger i radioen den 28.februar, - Det skulle ellers være en taknem-

lig opgave i dag i Folkekirken. Der er i hvert fald rigeligt med vildt, men jægeren må naturligvis kunne sit kram. Det kan domprovsten ikke og gjorde derfor en temmelig ynkkelig figur. Han affyrede nogle voldsomme salver, men uden at ramme. Han håndterede sin skyder så fummelfingret, så den bare ramte ham selv. Det var den eneste fuldtreffet på hele katterjagten.

Så gragikomisk virkede det hele. Der var ingen teologisk viden, ingen tankeklarhed, bare umotiverede påstande og billig snak.

Hvor er det ynkeligt at se folk, som aldrig før har været på katterjagt, ja, som har afskyet sligt, pludselig kaste sig lidenskabeligt ind deri. Det er ligesom, når nygrundtvigianerne, der ellers ikke er bange for det hedenske, angriber højkirkeligheden for hedenskab.

Tænkende mennesker kommer ofte til det resultat, at højkirkeligheden er værd at stifte bekendtskab med, når den kan angribes så fanatisk og paradoksalt. Aastrup har sikkert banet vej for højkirkeligheden ved sit radioforedrag. Nu skal lytterne dømme om, hvem der er vildfarende: Højkirkeligheden eller Aastrup? Han gik ud for at ramme andre, men opnåede kun at ramme sig selv. En domprovst gik at jage!

Lad os f.eks. undersøge hans kirkebegreb: Kirken er ikke, men den bliver til! Det er rigtig lavkirkelighed. Kirken er ikke til som noget kontinuert, skønt Conf. Aug. art. 7 lærer, at der altid (perpetuo) vil være una sancta ecclesia. Men nej, kirken den bliver kun til, når de sidste dages evangeliske forkynder deres "evangelium".

De højkirkelige præster beskyldtes som sædvanligt for at tillægge sig selv for stor betydning. Men der er rigtignok ingen af dem, der nogensinde har tiltroet sig at kunne trylle kirken frem af intetheden, nej, de ved sig helt prisgivet Herrens indstiftelse. Men har han, vor dyrebare Frelser, selv indstiftet den her på jorden med løftet om, at end ikke Helvedes porte skal få overhånd over den, så tror vi også, at den er her ganske uafhængig af de lavkirkelige troldmand med deres eksistentiaalistiske trolde-rolderi.

Grunden til at Aastrups kirkebegreb er skævt (for at sige det pænt) er den, at det orienteres ud fra påskelørdag i stedet for ud fra Påske og Pinse. Går vi til de rette lærere, f.eks. Grundtvig, så siger han om påskelørdag:

Kirken hun sad i enkestand, sørged for den enbårne. (D.S.308 v.3).

Aastrups kirke derimod befinder sig så godt i sin enkestand, at den ikke tænker på at gøre forandring. Påskelørdags enkestand er kirkens normale tilstand. Mens Grundtvig med kirken sørger over dens enkestand, glæder Aastrup sig over den. Aastrups kirke bliver altså den glade enke.

Grundtvig, de gammeldagstroende og de andre højkirkelige kender kirken som den sørgende enke fra Påskelørdag, der blev den lykkelige brud ved genforeningen med sin brudgom Jesus Kristus ved hans opstandelse. For igen at gå til Grundtvig - der går man sjældent forkert i kristne lærespørgsmål:

Påskemorgen, Pinsedagen, ikkun de forklarer sagen.

Men den forklaring kan Aastrup fint undvære, når han optræder som vejleder for andre.

Th.Kühl

Tydning af tekstrækkens tankemæssige sammenhæng.

(fortsat).

(1. Påskedag - 6. sønd. e. Påske, fortsat). Ved sin bortgang kommer Jesus netop verden helt ind på livet ved at gøre en ende på overlegen kritik og bliver dens dommer. Nu er den færdig med at have ordet, nu kan han sige *d e n*, hvad han ved: At synd er at tro på hvad som helst i stedet for på den troværdige, at retfærdighed er, at Jesus kuldkafter den retfærdighed, vi opbygger, ved at unddrage sig vor rådighed og dom, så at det i stedet bliver ham, der er hos Faderen, der afgør, hvordan retfærdigheden skal se ud. Verden med al dens selvherlighed står tilbage som en dømt verden. Og som verden uden Jesu ånds hjælp tager fejl af det nærværende, kan den kun give misvisende og trivial besked om fremtiden, hvorimod Talsmanden giver væsentlige oplysninger om det kommende.

Under Jesu jordeliv var al hans tale, også når han ikke brugte "lignelser", en billedtale for disciplene. De var ikke "med", fordi Jesu egen indsats da udelukkede deres medvirken. Gennem *d e n* vil de nu, da det er deres tur til i gerning at følge Jesu ord og anvisninger, opdage, at Gud opfylder, hvad de lover, at de bogstaveligt og ligeud dækker virkeligheden og gør den, der handler efter dem, salig i sin gerning.

Da Jesus gik ind i usynligheden, blev verden netop ikke færdig med ham, men fik en usynlig at tro på og frelses ved, mens man ved kun at have en synlig og synlige ting at tro på bliver ulykkelig - en usynlig, som man allevegne kan forenes med gennem dåben, og som overalt medvirker, hvor det er ham, det gælder, hvorved man til forskel fra, hvor det er en selv, det drejer sig om, bliver i stand til at overgå sig selv, tale med nye tunger og ophæve virkning af skade og fare,

Gennem det levende kendskab til Gud og hans ord får Jesu kirke den opgave over for verden at åbenbare den sande Gud, men da verden går ud fra, at den allerede ved, hvad Gud er, vil den ikke vide af Faderen og Sønnen. At vidnesbyrdet dog, skønt verden på enhver måde modsætter sig at *b l i v e h j u l p e t t i l t r o* på den sande Gud, alligevel overlever og videreføres, er i sig selv et bevis på åndens realitet.

(Pinsen). Jesus viger for verdens fyrste, bliver usynlig og hans ord forstummer, for at det nu, da man alene er henvist til, hvad han *h a r* sagt, kan ses, hvem, der adlyder hans ord og elsker ham, og han således gennem sit ord kan blive ubegrænset virkende og nær. Ubegrænset af tid og sted, af enhver ydre støtte såvel som modstand vil ordenen indhold nu afsløre deres sandhed og guddommelige udspring og uanfægtet af skiftende ydre og indre (!) vilkår give fred og sejr, samt klarhed over sammenhænge, der er utilgængelige for verdens visdom.

Åndens vidnesbyrd om Jesus sprænger alle grænser, fordi det, det alene, svarer til alles behov. Andre religioner og alskens interessant sandhedssøgen lader derimod alle i stikken, når man kommer til sagens kerne, og afslører sig dermed som løgn og udflugter ved at knibe uden om det væsentlige mellemværende mellem Gud og mennesker, spørgsmålet om synd og død, hvor Jesus er den eneste, der giver svaret.

(Treenighedens søndag - 24. sønd. e. Tr.) Derfor kan vi ikke være Guds rådgivere, men frelsen må udgå fra ham, ved at der begyndes helt fra nyt gennem initiativ udefra ved *genfødsel*

af ånden, og ved at man ser hen til ham, som ånden bringer bud om.

(1., 2., og 3. sønd.) For mange goder og nydelser, for mange gode, frugtbare interesser samt høj vurdering af sig selv må ikke skubbe ens forhold til Herren hen til særlige lejligheder eller til tilværelsens yderkanter og hindre kærligheden fra Jesus i at finde modtagelse og få rådighed over hele ens tilværelse.

Skabningen er i veer, i krampe - den vil, men kan ikke. Derfor venter den bevidst eller ubevidst, på, at vi skal begynde med barmhjertigheden, da den (d.v.s. de) der hævder, at man selv er god nok, i denne fortvivlede tro ikke magter at begynde med barmhjertighed og hengive sig til den.

Når Jesus derimod får rådighed over os, føres vi til at gøre Guds vilje uden forbehold eller vilkårlige begrænsninger i modsætning til Farisæerne (både de religiøse og de sekulariserede), der jo mener, at enten må "natten" eller også må "dagen" dog være deres egen.

Og Jesus skal råde ikke blot over vor vilje, men også over vor tid, trods al travl bekymring. Tøver man hos Jesus, så tøver, bliver, livet og dets fylde i stedet for at svinde.

Holder man sig til Jesus og lader sig villigt drives af hans ånd og ikke af trældomsåndens skulken eller opfindsomhed, gør man hans himmelske faders vilje, der ellers, skønt kendt af alle fra skabelsens morgen som det naturlige, enkle og selvfølgeligste, er det ikke praktiserede og behøver ikke at henfalde til de falske profeters hittepåsomhed i eller uden Jesu navn. (fortsættes).

N o t e r:

Rettelse til note i 4. årg. nr. 1. s. 11 "Prøvealterbogens dilettantiske 3. tekstr. "Ordet "3" udgår, da det her er selve 1. tekstr. som bliver forkludret af foretagsom uvidenhed.

5. sønd. e. Påske: Emneprædiken, som især er en frugt af, at kirken ved sin splittelse blev underkastet landsfaderlighedens trivielle Provinsialisme, er det som bevirke, at forståelsen af tekstrækken faldt i glemsel. Helligdagernes emner er aldrig "emner", d.v.s. aldrig at opfatte som adskilte paragraffer fra en dogmatisk Katekismus eller en moralsk lærebog. Som ingen helligdag, heller ikke Skærtorsdag, Påske- og Pinsedag eller 5. sønd. e. Påske handler om nadveren, opstandelsen, ånden eller bønnen - alt dette er jo forudsætningen for hver eneste messe overhovedet - således er der heller ingen søndag, der handler om de gamle, børneopdragelse, ægteskab, tungens eller andre legemsdeles rette brug (12. sønd. e. Tr.) eller udreder forholdet mellem Jesus og Staten. Hver sønd. er noget, der sker, et stykke af et sammenhængende handlings- eller tankeudviklingsforløb. Tekstrækken er en feuilleton. Alle foretagsomme fabrikanter af nye tekstrækker knækker halssén, fordi de ikke er opmærksom på denne hemmelighed.

Bønnen i Jesu navn er ikke dagens emne, men er blot Paradigme på dens virkelige tema, der da også er anslået i Epistlen. Svensk alterbog, der naturligvis vil gøre dagen til en "bønnesøndag" udskifter følgelig den betydningsfulde epistel med en mere "egnet".

Søndagene 1. - 5 - e. Tr. varierer stort set samme tema. Årsagen: De var optakten til Peter-Paulusdagen d. 29. juni, der altså ligger fast, mens Pinsens dato jo veksler. Som længden

af Helligtrekongerstiden og af tidsrummet efter Treenigheds-søndagen som helhed stadig er elastisk, var dette lille afsnit det derfor også oprindelig. Derved forskånedes man for at have søndagene 25-27. sønd.e.Tr. for at få regnskabet til at gå op, (fortsættes).

C.B. Hansen.

Regin Prenter: Reformatoren Martin Luther (Aros)

Når historien engang skal skrives om den kirkelige fornyelse, der i Danmark begyndte at bryde frem omkring midten af det 20. årh., vil prof. Prenter få en stor plads. Hvad betyder hans dogmatik ikke af inspiration? Og tænk på hans bog, "Protestantismen i vor tid". Man mindes med glæde hans fine forsøg på at fremstille de evangeliske offertanker populært i "Dansk Kirkeliv 1959". Nylig har jeg læst et sært tryk af et par forelæsninger holdt i Sverrig 1960, "Embedets guddommelige indstiftelse og det almindelige præstedømme hos Luther". Hvor spændende er det ikke at læse den lange diskussion, der for tiden foregår i tidsskriftet "Lumen" mellem Prenter og Messerschmidt. - Hvor måtte man ønske, at danske ikke-højkirkelige præster og vågne lægfolk ville lytte til hans tale! Havde den prenterske kirkelige protestantisme virkelig haft en stærk stilling i vor kirke, ville der måske slet ingen (anden) højkirkelig bevægelse have været. Det er tegn på vor kirkelige nød i dag, at denne mand tilsyneladende står så ene på skansen for at forsvare den kirkelige arv - bortset fra en flok jævne højkirkelige præster. - Og samtidig er han snart også den eneste herhjemme, der kan retlede de højkirkelige, hvis det skulle være nødvendigt. For man kan ikke retledes af kritikere, der trods professor- og dokortitel ikke synes at forstå en smule af de fundamentale spørgsmål, man selv er optaget af.

Ja, det var en lang indledning til en omtale af en ganske lille bog på 67 sider. I denne fortræffelige bog imponeres man over, at Prenter kan skrive så jævnt og ligetil om så svære ting, der var årsag til kirkebrudet engang, og som i dag er hovedpunkter i den økumeniske debat, der i uds time skulle føre til kirkens enhed igen. Hele det videnskabelige apparat er lagt til side i denne fremstilling, men dog mærker man, at bogen ikke af den grund er mindre teologisk funderet.

Hvor er det dog en mærkelig tid, vi lever i teologisk set! Når jeg her og andre steder møder Prenters skildring af det lutherske, hvis rigtighed jeg er overbevist om, er det indlysende klart, hvor stor afstanden er herfra og til det meste af dansk lutherdom i dag. Ofte med grove ord og nedladende smil siges der i dag fra præster i alle lejre nej til den Luther, som Prenter skildrer. Det siges i "Protestantismens" og "Evangeliets" navn så tydeligt, at der ingen tvivl er mulig.

Men helt modsat gælder det, når denne Luther stilles overfor moderne romersk teologi. Medens man næsten ikke kan råbe hinanden op over den store kløft mellem den gamle Luther-

dom og moderne protestantisme i vort land, så kan der i dag føres en økumenisk samtale mellem den samme gamle lutherdom og romerkirken, hvor man kan komme hinanden så nær, så en begavet lægmand faktisk ikke kan se afstanden mere. Og den samme lægmand anfægtes dybt af "de to religioner" i folkekirken.

I bogen her skildrer Prenter levende Luthers "evangeliske gennembrud" i 1513. Her når han ind til selve reformationens kærnespørgsmål - det, der kaldes "retfærdiggørelse af tro". Det understreges her, at Luther nu fik erkendelse af, at Gud er alene - virkende i frelsen, i modsætning til den romerske lære: at mennesket sam-virker med Gud. Der er ingen tvivl om, at denne samvirken kan udtrykkes sådan fra romersk side, som flere citater i bogen viser, at her synes der at være et afgørende skillepunkt mellem os og Rom tilstrækkeligt til, at jeg i hvert fald blot af den grund ikke kunne gå den vej.

Men følger man så den omtalte debat i "Lumen", delvis om de samme spørgsmål, ser det igen anderledes ud. Der er grænsen så hårfin, så en romersk præst, jeg drøftede spørgsmålet med, flere gange sagde, at netop som Prenter udtrykte det lutherske, ville han udtrykke det romerske!

Prenters Luther-bog fortjener at blive læst af mange.

Men den vil nok blive bekæmpet af omtrent lige så mange, som bekæmper den danske lutherske højkirkelighed.

Poul Ulsdal.

KALEJDOSKOPET

Domprovstens stribebeviser.

I et radioforedrag på manieret folkelig prosa, isprængt vers, som greb foredragsholderen dybt, skønt han har dem til fremstillingspris, rettede Domprovsten fra Fyen flere bredsider med løst krudt mod de arme højkirkelige kættere.

Præsteembedet skulle være afledt af Staten alene og ikke være givet af kirkens egen Herre. Fra denne end sige fra apostlene, som ikke var disciple (!) eller disciple som ikke var apostle (!), skulde vore præster ikke have modtaget anden myndighed, end enhver skomager eller sadelmager f.eks. har.

Nu må vi spændte vente til "Ordet"s evangeliske patentindehavere har vist os det skriftord, der bemyndiger folk, just qua sko- og sadelmagere til at tilsige bodfærdige syndernes forladelse. Indtil da vil vi dog fastholde, at mens præsten har sin gerning i kirken, har hine håndværk en opgave for fodgængere og ryttere, uanset trosbekendelse. Men måske har de fyenske skomagere og sadelmagere bundet sig til kun at udlevere støvler og rideudstyr mod forevisning af dåbsattest.

Ordinationen omtales som en uvæsentlig ceremoni, der ingen myndighed medfører, da præstevedigheden udspringer af det sognekald, som Staten giver, hvorfor ingen må ordineres, før han har fået kald.

Men hvordan kan det da hange sammen, at det ellers - hvor - dan det er på Fyen, ved vi ganske vist ikke - er sådan, at det kun er på teateret, at nogen tør driste sig til at optræde som præster uden at være ordinerede. Hvad ville Fyens gartnere sige

til en tilsvarende la-gå logik: Planten plantes i jord. Derfor er planter uden væsentlig betydning, når blot man har jord.

Skønt Faunaen bliver stedse fattigere, er der ingen fare for, at Zebraen skal uddø. Når den sidste af Zebræer er skudt, tager man et Asel og bemaler det med striber af statsgaranteret sort tjære. Så har man Zebræen igen. Skabte ikke den udøbte jøde Gubelmann i Lenins tid sin "levende kirke" og Hitler sine tysk-kristne præster. Kadars efterfølger deres "fredspræster." Det liturgiske arbejde måtte ikke overlades til Højkirken alene. Oden- se kan nemlig også yde sit bidrag, for der er kirken ikke til u- den som noget vordende, som fra Langfredag til Påskelørdag ("ond og grå", omend oplivet af en gemytlig næstesolidaritetsbajer un- der bodebænken). Deraf vel de liturgiske unoder i Sct. Knuds Kirke med Gloria og Halleluja fastetiden igennem, (og mon Langfredag ik- ke udarter til årets egentlige altergangs-"søndag" ?) Man kan jo ikke vente til tiden med den rette brug af de rette ting, når det er uvist, om kirken virkelig blev til Pinsedag i kraft af den op- ståelse og himmelfarne. Velsignelserne trindt om land rundhåndet stjer han ud.

Rundhåndet - eller "ikke til, men bare vordende" ?

Carl -Ulrik.

Kirkeligt stævne for Midtjylland.

Kristi Himmelfartdag, d. 11/5 i Laurbjerg. Program: kl. 15, 16 højmesse. 16, 15 kaffe. 17, 00 Sognepræst Riisgaard, Rimse, Messe og mission. 18.30 Vesper, 19, 00 medbragt aftensmad, drikkeelse kan købes. 20, 00 Søster Ragna, Randers: Hvor brænder tæppen for Folkekirken i hver- dagen ? 21, 00 Complet. Tilmeldelse inden 1. maj til Sognepræst Dolmer, Laurbjerg. Stævneafgift kr, 5,- V e l m ø d t !

N.B. Til Læserne. Med nærværende nummer af RE-FORMATIO følger et girokort, hvorpå abonnement for 1961, kr. 8,- (studerende kr. 6,-) be- des indbetalt inden Pinse, da De ellers ikke vil få pinsenummeret tilsendt rettidigt. En del læsere har allerede betalt og kan enten kassere kortet eller bruge det til en gave til RE-FORMATIO. Anfør da venligst: Gave. Red.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder, Varnas, ansvh. Lund Pallelsen, Kgs. Lyngby, Poul Ulsdal, Nøjls, Børge Riisgaard, Rimse pr. Voldby, til hvem stof til bladet sendes, og Fær Dolmer, Laurbjerg, som modtager bestillinger på bladet tilligemed økonomiske bidrag. Giro llo988, Telt. Laurbjerg 32. RE-FORMATIO udkommer i 6 årlige numre og koster 8 kr. Studenterpris 6 kr.